

Nr 98.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 70 och 72, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna *dels* till Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter ett reservationsanslag av 100 kronor, *dels ock* till Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos ett förslagsanslag av 3 220 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 106, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 26 februari 1954, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordade förslag rörande den framtida användningen av Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier samt stiftelsen konung Oscar II:s och drottning Sophias Guldbröllopsminnes sanatorium i Nynäshamn, *dels* till Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 160 000 kronor, *dels* medgiva, att kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra må för bestridande av kostnaderna för anordnande av två vattenbassänger komma i åtnjutande av statsbidrag med högst 80 000 kronor, *dels ock* till Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

Genom beslut den 5 december 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att i samråd med styrelsen för Apelvikens kustsanatorium och direktionen för kronprinsessan Victorias kustsanatorium samt särskild sakkunnig utreda frågan om den framtida användningen av nämnda sanatorier och därmed sammanhängande spörsmål. Medicinalstyrelsen har med skriftelse den 30 december 1953 inkommit med förslag i ämnet.

Med skrivelse den 14 januari 1954 har medicinalstyrelsen jämväl inkommit med förslag angående den framtida användningen av stiftelsen Guldbröllopsminnets anstalt i Nynäshamn. De nämnda skrivelserna har varit föremål för remissbehandling.

Apelvikens kustsanatorium, som äges av en förening med samma namn, togs i bruk år 1904. Befintliga byggnader är i gott skick med undantag för köksbyggnaden, som är inrymd i en träbyggnad av dålig beskaffenhet. An-

talet vid sanatoriet disponibla vårdplatser uppgår f. n. till 322. Av dessa är emellertid 38 belägna i en friliggande paviljong, som är mindre lämplig som vårdavdelning. Sistnämnda vårdplatser kan därför icke anses som fullvärdiga och användes endast som reservplatser.

Kronprinsessan Victorias kustsanatorium äges likaledes av en förening med samma namn. Sanatoriet tillkom år 1903. Anstalten består av ett flertal byggnader, av vilka tre är sammanbyggda till ett huvudkomplex. Antalet disponibla vårdplatser utgör f. n. 215.

En betydande nedgång av antalet fall av kirurgisk tuberkulos har ägt rum under senare år. Vid Apelvikens kustsanatorium har sålunda medelbeläggningen såvitt angår kirurgisk tuberkulos sjunkit från 398 patienter år 1942 till 199 patienter år 1952. Motsvarande siffror vid kronprinsessan Victorias kustsanatorium utgör 237 resp. 143. Den starka minskningen i tuberkulosfrekvensen har medfört, att ett betydande överskott av vårdplatser uppkommit vid ifrågavarande sanatorier. Med anledning härav har anstalterna medgivits rätt att disponera vissa vårdplatser för eftervård av barnförlamningspatienter; 80 vårdplatser vid Apelvikens kustsanatorium och 66 vårdplatser vid kronprinsessan Victorias kustsanatorium har ställts till förfogande för sådan eftervård.

Beträffande finansieringen av vården gäller f. n., att statsbidrag utgår med 3 kronor 25 öre per dag och patient för de vårdplatser, som belägges med patienter, lidande av kirurgisk tuberkulos. Bidrag utgår endast för vårdplats, som är öppen under hela året, och för vilken icke uttages högre avgift än 1 krona per dag och patient. Driftbidrag må i intet fall utgå med högre belopp per år än skillnaden mellan anstaltens verkliga driftkostnader å ena, samt summan av patientavgifterna och andra från anstaltens drift härflytande inkomster å andra sidan. Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen må Kungl. Maj:t, på framställning av vederbörande huvudman, bevilja erforderligt fyllnadsbidrag, i den mån summan av statsbidraget och patientavgifterna icke förslår till bestridande av de enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnaderna samt underskottet icke kan täckas med andra för ändamålet tillgängliga medel. Såsom villkor för rätt att komma i åtnjutande av fyllnadsbidrag gäller fr. o. m. budgetåret 1952/53, att anstaltens inkomst- och utgiftsstat för bidragsåret fastställs av Kungl. Maj:t.

För de vårdplatser, som disponeras för eftervård av barnförlamningspatienter, utgår statsbidrag med 5 kronor 50 öre för dag och patient, som för barnförlamning vårdas å allmän sal eller därmed likställt rum och för vilken vårdavgift icke uttages med högre belopp än 1 krona för dag. I den mån summan av statsbidraget och patientavgifterna icke förslår till bestridande av de enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader, som med utgångspunkt från dagkostnaden vid vederbörande kustsanatorium kan anses belöpa på barnförlamningspatienterna, samt på sådant sätt beräknat underskott icke kan täckas med andra för ändamålet tillgängliga medel, kan Kungl. Maj:t på därom av vederbörande

huvudman gjord framställning bevilja det ytterligare bidrag, som befinnes erforderligt. Även beträffande erhållande av nu ifrågavarande fyllnadsbidrag gäller, att sanatoriets inkomst- och utgiftsstat för bidragsåret skall ha fastställts av Kungl. Maj:t. Kostnaden för nämnda eftervård av barnförslammingspatienter bestrides från det å riksstaten uppförda anslaget till bidrag till vanförestalter m. m.

Konung Oscar II:s och drottning Sophias guldbrällöpsminnes kustsanatorium i Nynäshamn tillkom år 1922. Kustsanatoriet, som har 23 vårdplatser, är knutet till avdelningen för kirurgisk tuberkulos vid S:t Görans sjukhus genom gemensam överläkare. Sanatoriet står liksom övriga kustsanatorier till hela landets förfogande. Klientelet består dock huvudsakligast av barn från Stockholm och dess närhet. Till sanatoriet i dess egenkap av B-anstalt för barn, lidande av kirurgisk tuberkulos, utgår statsbidrag med 2 kronor per underhållsdrag för patienter tillhörande nämnda klientel. Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen må Kungl. Maj:t därjämte bevilja erforderligt fyllnadsbidrag i överensstämmelse med vad som gäller beträffande Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier.

En redogörelse för innehållet i medicinalstyrelsens båda ovannämnda skrivelser samt däröver avgivna yttranden finnes intagen i statsrådsprotokollet (s. 5—19). Utskottet tillåter sig att hänvisa till nämnda redogörelse.

Departementschefen lämnar inledningsvis följande uppgifter rörande kustsanatorierna och anstalterna för kirurgisk tuberkulos.

Genom enskilda läkares initiativ och med tillhjälp av enskilda medel tillkom de tre första kustsanatorierna i riket, alla belägna vid Västkusten, nämligen kronprinsessan Victorias kustsanatorium vid Barkåkra år 1903, kustsanatoriet vid Apelviken år 1904 och Styrö kustsjukhus år 1908. Anstalterna, som från början var tämligen enkla samt huvudsakligen avsedda för vård av skrofulösa barn, har sedermera med bidrag från staten utvecklats till större, tidsenliga specialsjukhus för vård av kirurgisk tuberkulos hos såväl vuxna som barn. Som ägare till anstalterna har alltsedan deras tillkomst stått enskilda föreningar med uppgift att anskaffa nödiga medel för anstalternas drift. Nämnda anstalter utgjorde länge de enda anstalter, där fall av kirurgisk tuberkulos från hela riket kunde erhålla erforderlig specialvård. Sedermera tillkom ytterligare en för riket i dess helhet, om än villkorligt, tillgänglig anstalt, nämligen en av stiftelsen Solhem år 1931 i Borås öppnad anstalt.

Jämsides med dessa anstalter har emellertid inrättats anstalter för kirurgisk tuberkulos, avsedda endast för visst eller vissa sjukvårdsområdens behov. Stockholms stad anordnade sålunda redan år 1910 vid sjukhuset S:t Göran en avdelning för hithörande fall från Stockholm. Sedermera har även Göteborg låtit för patienter från staden inrätta särskilda vårdplatser för ifrågavarande ändamål. Slutligen har år 1922 för medel, som av konung Oscar II och drottning Sophia donerats till minne av deras guldbrällöpp, öppnats en anstalt i Nynäshamn för vård av barn, lidande av ben- och körteltuberkulos.

Den allmänt minskade tuberkulosfrekvensen har medfört, att vissa anstalters kapacitet kommit att utnyttjas endast till en mindre del. En minskning av antalet riksplatser för kirurgisk tuberkulos har med anledning härav ansetts påkallad och under senare år har också ett betydande antal

övertaliga vårdplatser ställts till förfogande för sådana vårdgrenar, där tillgången på vårdplatser långt ifrån täcker behovet. Styrso kustsanatorium användes sålunda fr. o. m. den 1 juli 1951 icke längre som anstalt för kirurgisk tuberkulos utan har öppnats för vård av sinnesslöa barn, och Solhems sjukhus kommer att fr. o. m. den 1 juli 1954 övertagas av Älvsborgs läns landsting, som avser att använda sjukhuset uteslutande för ortopedvård. Till följd av tuberkulosens tillbakagång föreligger sedan några år tillbaka jämväl vid Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier ett permanent överskott av vårdplatser, oaktat dessa anstalter fr. o. m. den 1 juli 1950 medgivits rätt att disponera vissa vårdplatser även för eftervård av barnförlamningspatienter. Vid Apelvikens kustsanatorium, som har 322 vårdplatser, utgjorde sålunda medelbeläggningen under tiden den 1 januari—31 oktober 1952 240 patienter, medan kronprinsessan Victorias kustsanatorium med 215 vårdplatser under samma tid hade en medelbeläggning av 177 patienter. Med anledning härav har fråga uppkommit, huruvida behov föreligger att framdeles bibehålla båda dessa anstalter vid deras uppgift att tjäna som vårdanstalter för kirurgisk tuberkulos.

Departementschefen erinrar om att riksdagens revisorer i sin till 1953 års riksdag avgivna berättelse framhållit, att det sedan länge stått klart att Guldröllopsminnets sanatorium till följd av den sjunkande tuberkulosfrekvensen icke längre är behövt för det ursprungligen avsedda ändamålet. Det syntes revisorerna uppenbart, att en fortsatt drift av anstalten för vård av kirurgisk tuberkulos icke är ekonomiskt försvarlig. Revisorerna förordade därför, att en avveckling av anstalten kom till stånd snarast möjligt, varvid givetvis även frågan om anstaltens framtida användning borde utredas.

Medicinalstyrelsen har nu förordat, att Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier även framdeles skall tjäna som anstalter för ortopedvård inklusive vård av kirurgisk tuberkulos. I syfte att eliminera nuvarande överskott på vårdplatser föreslås emellertid, att sanatorierna skall utgöra anstalter förutom för vård av kirurgisk tuberkulos och eftervård av barnförlamningspatienter jämväl för vård av andra ortopediska fall, som kräver långvarig specialvård. Enligt styrelsens förslag skall sålunda av befintliga vårdplatser vid Apelvikens kustsanatorium 182 disponeras för kirurgisk tuberkulos, 100 för eftervård av barnförlamningspatienter samt 40 förhåras av Hallands läns landsting för dels vård av akuta ortopediska fall dels ock eftervård av ortopediska och extremitetskirurgiska fall. Vid kronprinsessan Victorias kustsanatorium tänkes 110 vårdplatser skola reserveras för kirurgisk tuberkulos, medan återstoden eller 105 platser avses skola disponeras för eftervård av barnförlamningsfall samt för vård av andra ortopedfall, som kräver långvarig specialbehandling. Beträffande båda sanatorierna skall vidare gälla, att sådana för vård av kirurgisk tuberkulos och eftervård av barnförlamningspatienter avsedda vårdplatser, som icke utnyttjas för sitt egentliga ändamål, skall beläggas med andra ortopediska fall.

Det är enligt departementschefen självfallet av vikt, att vårdplatser, vilka till följd av minskad förekomst av en sjukdom icke längre erfordras

vid bekämpandet av denna sjukdom, kommer till användning inom andra vårdområden, där brist på vårdplatser föreligger. Enligt vad medicinalstyrelsen upplyst föreligger f. n. ett stort behov av vårdplatser för en del kroniska sjukdomstillstånd, där ortopedisk specialvård erfordras. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande anstalter måste anses synnerligen lämpade för meddelande av sådan vård anser departementschefen sig böra förorda, att de vårdplatser, som icke erfordras för vård av kirurgisk tuberkulos och eftervård av barnförlammningspatienter eller förhyras av Hallands läns landsting, framdeles må tagas i anspråk för fall från hela riket, som erfordrar långvarig ortopedisk specialbehandling. Vid utredningsarbetet har övervägts att sammanföra samtliga patienter, lidande av kirurgisk tuberkulos, till ett av sanatorierna och helt frigöra det andra för andra sjukvårdsändamål. En sådan lösning, som enligt departementschefens förmenande skulle erbjuda stora fördelar, har emellertid på av medicinalstyrelsen anförda skäl icke varit möjlig att åvägabringa. Vid sådant förhållande anses det framlagda förslaget tills vidare innebära en godtagbar lösning av frågan om ifrågavarande sanatoriers framtida användning. Mot den närmare utformningen av medicinalstyrelsens förslag i denna del har departementschefen ingen erinran. Med anledning av vad Hallands läns landstings förvaltningsutskott anført, vill departementschefen uttala, att han i likhet med medicinalstyrelsen anser av landstinget för eftervård förhyrda platser böra avse sådana vårdfall, som för sin behandling fordrar ortopedisk sakkunskap.

Vad härefter angår vårdens finansiering vid förenämnda anstalter har medicinalstyrelsen föreslagit, att vederbörande landsting och stad utanför landsting för patienter från det egna upptagningsområdet skall erlägga ersättning för vårdkostnaden enligt samma principer, som fastställts i gällande s. k. utomlänsavtal, dock att ersättningen tills vidare bör begränsas till högst 35 kronor. Vidare har föreslagits, att statsbidraget till vårdplatser för kirurgisk tuberkulos skall nedsättas från nuvarande 3 kronor 25 öre till 1 krona 50 öre eller det belopp, varmed statsbidrag f. n. utgår till landsting och storstäder, samt att statligt driftbidrag icke skall utgå till övriga vårdplatser. I den mån vårdkostnaden överstiger 35 kronor tänkes erforderligt fyllnadsbidrag skola utgå av statsmedel. Den nya ordningen är avsedd att träda i tillämpning samtidigt med sjukförsäkringsreformens ikraftträdande eller fr. o. m. den 1 januari 1955. Medicinalstyrelsen har i anslutning härtill erinrat, att ortoped- och vanförevårdssakkunniga i sitt den 28 augusti 1948 avgivna betänkande med utredning och förslag rörande ortoped- och vanförevårdens organisation uttalade, att erforderlig utbyggnad av ortopediska vårdplatser borde ske länsvis och att landstingen borde övertaga det ekonomiska ansvaret för denna vårdform lika väl som för övrig kroppssjukvård. Jämväl 1946 års statsbidragssakkunniga hävdade på sin tid, att ett landstingskommunalt huvudmannaskap för all slutna kroppssjukvård utanför undervisningssjukhusen på längre sikt vore sjukvården till det största gagnet, samt uttalade, att varje sjukvårdsområde, som belade platser på en av förening eller stiftelse driven

centralanstalt, borde härför erlægga gottgörelse, beräknad efter vederbörande anstalts genomsnittliga driftkostnad. Vid framräkningen av detta driftkostnadsbidrag borde hänsyn tagas till anstaltens inkomster i form av statsbidrag, patientavgifter m. m. Medicinalstyrelsen framhåller, att styrelsen tidigare i olika sammanhang i princip anslutit sig till de sålunda uppdragna riktlinjerna för ortopedvårdens finansiering och anser sig därför i konsekvens härmed nu böra föreslå, att en omläggning av finansieringsgrunderna för kustsanatorierna kommer till stånd, allra helst som de ökade inkomster för de lokala huvudmännen, som genomförandet av en enhetlig patientavgift vid de statsunderstödda sjukvårdsformerna kommer att medföra, väsentligt bör underlätta en dylik omläggning.

Det torde enligt departementschefen vara obestriddigt, att möjligheterna till ortopedisk specialvård f. n. är högst otillräckliga och att därför behov av en avsevärd utbyggnad av ortopediska vårdplatser föreligger. Huvudmannaskapet för ortopedvården torde få anses åvila landsting och landstingsfria städer. Departementschefen anser det därför följdriktigast, att det vidgade vårdbehovet inom ortopedien tillgodoses genom att ortopediska kliniker såsom redan skett inom vissa landstingsområden anknytes till övrig lasarettsvård och att utbyggnaden sålunda sker länsvis. Det synes då av flera skäl vara mindre lämpligt att bibehålla den nuvarande finansieringsformen vid kustsanatorierna och sålunda vid sidan av landstingsbekostad ortopedisk vård vid vissa landstings egna kliniker uppehålla en till övervägande del likartad vård vid kustsanatorierna, som drives med i huvudsak statsmedel. Det är anledning befara, att ett dylikt system kommer att verka hämmande på utvecklingen av en såsom önskvärd ansedd länsvis utbyggd ortopedisk vård. Med hänsyn härtill och då ifrågakvarande anstalter framdeles i vidgad utsträckning kommer att för vård mottaga rent ortopediska fall har departementschefen intet att erinra mot medicinalstyrelsens förslag, att vederbörande landsting i princip skall svara för vårdkostnaden enligt samma grunder, som stadgas i det mellan landsting och städer utom landsting träffade s. k. utomlänsavtalet. Vid remissbehandlingen av medicinalstyrelsens förslag har man icke heller haft något att erinra mot den föreslagna principen om landstingens huvudmannaskap för ifrågakvarande vård. De erinringar, som riktats mot förslaget, har hänfört sig till kostnadsfördelningen mellan stat och landsting och icke till principfrågan. Sålunda har från såväl landstingsförbundets som stadsförbundets sida påyrkats, att nu utgående statsbidrag bibehålles. För egen del anser departementschefen, att med ett ställningstagande till statsbidragsfrågan lämpligen bör tills vidare anstå. Denna fråga anses sålunda böra upptagas till prövning i samband med prövningen av de förslag, som 1951 års vanförevårdsutredning kan komma att framlägga. Det tillstyrkes därför, att nuvarande statsbidrag alltjämt tills vidare må utgå för vård av kirurgisk tuberkulos och eftervård av barnförämningspatienter. Då utomlänsavtalets grunder bör i huvudsak tillämpas vid bestämmandet av landstingens ersättning för lämnad vård, följer härav bl. a., att huvudmännens ersättningskyldighet endast skall gälla i fråga om

patienter, som remitterats till vederbörande kustsanatorium av remissberättigad läkare. Beträffande ersättningens storlek har medicinalstyrelsen föreslagit, att ersättningsbeloppet skall grundas på den faktiska vårdkostnaden under det räkenskapsår, som tilländagått närmast före ingången av det kalenderår, varunder vården meddelats. Detta förslag anser departementschefen välgrundat. Av vad departementschefen i det föregående förordat följer emellertid att vid bestämmandet av landstingens gottgörelse avdrag bör göras för såväl utgående statsbidrag som gällande patientavgift. I överensstämmelse med vad som i årets statsverksproposition föreslagits i frågan om vanförestalternas kliniker föreslås, att den vårdavgift, som må uttagas vid kustsanatorierna, fr. o. m. den 1 januari 1955 fastställas till 3 kronor för patient, som omfattas av sjukförsäkringen. Den vid remissbehandlingen från visst håll framförda uppfattningen, att av medicinalstyrelsen föreslagen anordning för driftens finansiering icke låter sig förenas med sjukhuslagens bestämmelser om förvaltningen av sjukhus kan departementschefen icke dela. Då i förevarande fall landstingens ersättning begränsats till ett från början maximerat belopp, torde, även om detta belopp icke oväsentligt överstiger den nuvarande faktiska vårdkostnaden, anstalten icke bliva underkastad sjukhuslagens bestämmelser. Departementschefen vill emellertid betona, att han betraktar medicinalstyrelsens förslag till driftens finansiering endast som en provisorisk lösning av frågan om det ekonomiska ansvaret för den vård, varom här är fråga, samt att han förutsätter, att denna fråga upptages i ett större sammanhang i första hand i samband med en prövning av spörsmålet om vanförevårdens framtida organisation.

Av medicinalstyrelsens förslag framgår icke klart, vilka kostnader som skall inräknas i den vårdavgift, som skall ligga till grund vid bestämmandet av landstingens ersättning. Denna fråga liksom övriga detaljspörsmål, som kan aktualiseras vid ett genomförande av den nya ordningen, anses lämpligen böra regleras vid de överläggningar mellan medicinalstyrelsen och berörda parter, som förutsättes föregå förslagets genomförande.

Beträffande frågan om byggnadsbidrag till ifrågavarande anstalter delar departementschefen medicinalstyrelsens uppfattning angående angelägenheten av en ny köksbyggnad vid Apelvikens kustsanatorium. Departementschefen är emellertid icke nu beredd att taga ställning till förslaget om medelsanvisning för detta byggnadsföretag. Såsom byggnadsstyrelsen framhållit, bör nämligen föreliggande ritningsförslag underkastas förnyad prövning. Det är härvid av vikt att alla de möjligheter till begränsningar och förenklingar i byggnadsprogrammet tillvaratages, som är möjliga utan att syftet med byggnadsföretaget förfelas.

I detta sammanhang vill departementschefen anmäla, att direktionen för kronprinsessan Victorias kustsanatorium i skrivelse den 5 februari 1954 hemställt om anvisande av 80 000 kronor för anordnande av två vattenbassänger för behandling av barnförslammingspatienter. I skrivelsen framhålles, att ett 70-tal barnförslammingspatienter vårdas vid sanatoriet, vilket antal

emellertid beräknas kunna utökas avsevärt. De patienter, som mottages vid anstalten, utgöres till mycket stor del av svårt förlamade för vilkas behandling sjukhuset förfogar över viss mekanisk utrustning. Vattenbassäng saknas emellertid. Möjlighet till badbehandling utgör ofta en nödvändig förutsättning för att patienterna skall kunna effektivt uppöva den genom sjukdomen försvagade muskelfunktionen. Uppmärksammas bör även den gynnsamma effekt för patienternas depression, som denna behandlingsform medför. Vid företagen utredning har det visat sig, att två bassänger bör anläggas, varav en för behandling av barn under fem år. Kostnaden uppskattas till 80 000 kronor. Medicinalstyrelsen tillstyrker direktionens framställning. I likhet med medicinalstyrelsen anser departementschefen det angeläget, att de förbättrade vårdmöjligheter, som tillkomsten av föreslagna vattenbassänger skulle innebära, snarast möjligt tillskapas och finner sig därför böra tillstyrka, att statsbidrag må utgå för anordnande av två vattenbassänger vid kronprinsessan Victorias kustsanatorium med det belopp, som kan komma att tillstyrkas av centrala sjukvårdsberedningen vid dess granskning av föreliggande förslag, dock högst med 80 000 kronor.

Departementschefen övergår härefter till frågan om den framtida användningen av Guldbrollöpsminnets sanatorium i Nynäshamn. Härutinnan har medicinalstyrelsen föreslagit, att sanatoriet fr. o. m. den 1 januari 1955 skall omändras till en anstalt för kroniskt sjuka barn med företräde för barn från Stockholm. Statsbidrag föreslås skola utgå med 1 krona 50 öre per dag. Beträffande finansieringen i övrigt förutsätter styrelsen, att patientavgiften höjes till 3 kronor samt att återstående driftkostnad skall gäldas av vederbörande patients hemortslandsting enligt i huvudsak de grunder, som fastslagits i utomlänsavtalet, tills vidare dock intill ett belopp av högst 35 kronor per dag. Frågan härom föreslås böra göras till föremål för förhandlingar med Stockholms stad. Medicinalstyrelsens förslag har tillstyrkts av samtliga remissmyndigheter med undantag för sjukhusdirektionen i Stockholm. Sistnämnda myndighet har visserligen anslutit sig till förslaget om ändrad användning av sanatoriet men påyrkat ett bibehållande av nuvarande finansieringsform för verksamheten i avbidan på en allmän översyn och revision av gällande statsbidragssystem. Det torde enligt departementschefen vara uppenbart, att denna direktionens inställning rubbat en väsentlig förutsättning för ett genomförande av medicinalstyrelsens förslag enligt vilket anstalten företrädesvis skall stå till förfogande för barn från Stockholms stad, lidande av kronisk ortopedisk sjukdom. För egen del finner departementschefen, att ett tillmötesgående av sjukhusdirektionens krav skulle innebära, att till ifrågavarande anstalt skulle utgå ett i förhållande till övriga kronikeranstalter förhöjt statsbidrag, varjämte staten skulle täcka eventuellt uppkommande driftunderskott, eller med andra ord, att staten skulle åtaga sig ansvaret för en vård, beträffande vilken huvudmannskapet åvilar landsting och landstingsfria städer. Departementschefen kan icke biträda en sådan anordning. Som medicinalstyrelsen fram-

hållit föreligger f. n. ett behov av vårdplatser för kroniskt sjuka barn i allmänhet och ortopediskt sjuka i synnerhet. Departementschefen anser sig därför böra biträda förslaget, att sanatoriet i Nynäshamn skall upphöra att fungera som vårdanstalt för kirurgisk tuberkulos och i stället upplåtas för vård av kroniskt sjuka. Stockholms stads sjukhusdirektion har vitsordat, att det skulle vara fördelaktigt för staden att kunna utnyttja vid anstalten befintliga vårdplatser för kroniska ortopediska fall. Det synes departementschefen därför icke uteslutet, att staden efter ytterligare överväganden kan finna skäl biträda medicinalstyrelsens förslag jämväl i frågan om verksamhetens finansiering. Det föreslås få ankomma på medicinalstyrelsen att upptaga förhandlingar med staden i frågan. Därest det härvid icke skulle visa sig möjligt att åvägabringa en överenskommelse med staden i enlighet med medicinalstyrelsens förslag förordas, att anstalten framdeles avses för vård av kroniskt sjuka barn från hela riket utan företrädesrätt för sjuka från staden med den finansiering av verksamheten, som av medicinalstyrelsen förordats. På medicinalstyrelsen bör ankomma att träffa de anstalter, som erfordras härför. Det förordas, att den föreslagna omläggningen av verksamheten kommer till stånd fr. o. m. den 1 januari 1955, efter vilken tidpunkt bidrag av statsmedel icke bör utgå för fortsatt drift av anstalten för kirurgisk tuberkulos.

Vad slutligen angår medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos erfordras vid bifall till vad departementschefen i det föregående föreslagit i driftbidrag till Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier i runt tal 346 000 kronor. För anstalten Guldbryllopsminnet kan för tiden den 1 juli—31 december 1954 erforderligt driftbidrag beräknas till 8 400 kronor. För övriga anstalter torde erfordras omkring 30 000 kronor.

Till stödjebandage och proteser har under de två senaste budgetåren utbetalats i genomsnitt 52 000 kronor. På grund av Älvsborgs läns landstings övertagande av Solhems sjukhus fr. o. m. den 1 juli 1954 torde medelsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas till 50 000 kronor.

För bidrag till täckande av driftunderskott vid enskilda anstalter under budgetåret 1953/54 har medicinalstyrelsen beräknat ett belopp av 3 460 000 kronor, varav 730 000 kronor för bestridande av kostnaderna för retroaktivavgifter till statens pensionsanstalt. Någon medelsanvisning för sistnämnda ändamål torde emellertid icke erfordras för nästa budgetår. Enligt vad departementschefen inhämtat läser nämligen beslut i pensionsfrågan icke vara att påräkna under innevarande budgetår. För täckande av driftunderskott vid de enskilda anstalterna för kirurgisk tuberkulos under budgetåret 1953/54 anses sålunda böra upptagas ett belopp av 2 730 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 3 164 400 kronor, vilket belopp anses kunna avrundas nedåt till 3 160 000 kronor.

Vad åter angår medelsbehovet under anslaget till uppförande eller inrättande av tuberkulosjukvårdsanstalter bör vid bifall till vad departementschefen ovan föreslagit medel anvisas för anordnande av två vattenbassänger vid kronprinsessan Victorias sanatorium. Vidare förordas, att medel beräknas för att tillgodose framställning om bidrag till anordnande av nya platser för lungtuberkulos. För detta ändamål anses ett belopp av 80 000 kronor böra avses. Å andra sidan torde man kunna räkna med återleverans till statsverket av omkring 11 600 kronor i samband med att en anstalt nedlägges. Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till 148 400 kronor. Då emellertid ett belopp av 317 918 kronor finnes disponibelt å anslaget, är det icke erforderligt att ytterligare medel anvisas för nästa budgetår. Anslaget föreslås därför uppfört med allenast ett formellt belopp av 100 kronor.

Departementschefen vill till sist erinra, att bidrag till driften av Guldröllopsminnets anstalt under tiden den 1 januari—30 juni 1955 kommer att utgå från anslaget till bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka. Erforderligt driftbidrag kan beräknas till i runt tal 6 300 kronor. Då förevarande anslag är av förslagsanslags natur, anses emellertid någon uppräknig av i årets statsverksproposition för ändamålet föreslaget anslag icke behöva ske.

Utskottet. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen innebär departementschefens förslag, både i vad det avser den framtida användningen av Apelvikens och kronprinsessans Victorias kustsanatorier och i vad det avser vårdens finansiering vid dessa anstalter, endast en provisorisk lösning, avsedd att framdeles omprövas i större sammanhang. Utskottet, som i likhet med departementschefen finner det välbetänkt att med ett definitivt ståndpunktstagande till dessa frågor ännu någon tid får anstå, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Då icke heller departementschefens förslag rörande Guldröllopsminnets sanatorium i Nynäshamn eller beräkningarna av medelsbehovet för nästa budgetår givit anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 26 februari 1954 förordade förslag rörande den framtida användningen av Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier samt stiftelsen konung Oscar II:s och drottning Sophias Guldröllopsminnes sanatorium i Nynäshamn;

b) till *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos* för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 160 000 kronor;

c) medgiva, att kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra må för bestridande av kostnaderna för anordnande av två vattenbassänger komma i åtnjutande av statsbidrag med högst 80 000 kronor;

d) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

Stockholm den 27 april 1954.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: se under utlåtandet nr 99.